

הרב יצחק קושלבסקי

המעמד של חברה בע"מ ובעלי המניות לפי ההלכה

עולם המסחר והפיננסים היום שונה לחלוטין מאשר היה בימי אבותינו; במקום מסחר והלוואות בין אנשים פרטיים מתנהל המסחר בעיקר בין גופים מסחריים ומוסדיים, וגם האדם הפרטי מנהל את עסקיו ביחסי גומלין עם גופים אלו. אין לאף אדם אפשרות לחמוק מהתעסקות כזו או אחרת במניות, אגרות חוב, קרנות פנסיה, קופות גמל, פקדונות בבנק וכו', בין אם בידיעתו ובין אם שלא בידיעתו. מציאות זו עוררה לפתחה שאלות חדשות שלא היו קיימות בעבר, וביניהן שאלות חמורות שבחמורות של איסורי ריבית, החזקת חמץ בפסח, השתתפות בחברות מחללות שבת וכו'.

חיבורים שלמים, קונטרסים מלאים שות"ם ומאמרים רבים נכתבו בנושא על ידי רבנים ודיינים שירדו לעומק ולפרטי פרטים של המציאות וההלכה ושילובם זה בזה. מגמת מאמר זה הינה להציג את הבעיות הקיימות ולסכם בתמצות את מכלול הדעות ההלכתיות בנושא. אין במאמר חידוש כלשהו, אלא אך ורק הגשת והנגשת התמונה ההלכתית הכללית לאישים כערכי מתוך מה שערכתי לעצמי. אי לכך הנני מקדים תנאי קודם למעשה שאין לסמוך על מאמר זה לדינא היות ואין מקרה דומה למשנהו, ופעמים יכולה כל ההלכה להשתנות בעקבות פרט קטן כביכול המצוי באותיות הקטנות. לכל היותר ניתן לראות מאמר זה כמבוא והקדמה לנושא. גם אם תבוא במאמר לשון כלשהי הנראית כהכרעה, אין לראות בה אלא נטייה לדינא לפי הנראה מקופיא.

לשם הבנת העניין יש להקדים ולבאר את המושג "חברה בע"מ" ו"מניות":

"חברה בע"מ" פירושה "חברה בעירבון מוגבל". מושג זה הומצא לפני כארבע מאות שנה והתפתח לפני כמאתיים שנה. הרעיון שלו בעיקרו היה להפחית את

הסיכון מבעלי עסקים, על ידי הגדרת העסק שבבעלותם כנפרד מהם, כך שהוא לא יהיה מצוי תחת אחריותם האישית, אלא הרווחים וההפסדים ממנו יוגבלו ויחולו רק על ממון העסק עצמו, ובעל העסק אינו אחראי באופן אישי על חובות העסק. לשם כך הוגדרה החברה כישות משפטית עצמאית, ובעלי החברה הם בעצם רק בעלי "מניות" בחברה, הזכאים מן החברה לכל מיני זכויות, כגון שותפות ברווחי החברה. באופן זה, כל בעיה או תביעה מופנית לחברה עצמה, ולא לנכסי הבעלים הפרטיים שאינם משועבדים לחברה. בתי המשפט ברחבי העולם כולו מקבלים מציאות זו כפשוטה, ורק במקרים יוצאי דופן של הונאה מוכחת וכיוצא בזה מחייבים את הבעלים לחוב בחובות החברה ["הרמת מסך"].

בשלב מאוחר יותר, החל רעיון הנפקת המניות לציבור, אשר בו החברה מגייסת כספים מהציבור, ולשם כך מוכרת החברה מניות לאנשים זרים, שנהפכים על ידי כך להיות גם כן בעלי מניות בחברה. באופן זה החברה הופכת מ"חברה פרטית" ל"חברה ציבורית", ובכך מתמעטת הבעלות המוחלטת של מייסדי החברה על חברתם, והם נהיים שותפים לשאר בעלי המניות בחברה. כמוכן מאליו, נותר בדרך כלל חלק עיקרי מן המניות בבעלות מייסדי החברה, המעוניינים להישאר בעלי השליטה בהחלטות החברה, אולם אותם שקנו מניות רבות בחברה זכאים גם כן לדעה ולזכות הצבעה בהחלטות החברה. בחברות ציבוריות רבות ישנה אספה שנתית של בעלי המניות, בה מוצג לבעלי המניות מצבה הפיננסי של החברה, ולעיתים נקבעות בה החלטות הנוגעות למדיניות החברה ונכסיה.

בחלק מן החברות מתבצעת חלוקת רווחים לבעלי המניות, ובעלי המניות זכאים לקבלת דיווידנדים, דהיינו אחוז מסוים מרווח תקופתי של החברה לפי כמות המניות שבידיהם.

השאלה העולה ראשית כל היא - האם ההלכה מסכימה להגדרה המקובלת בעולם המשפט, להחשיב את החברה כישות משפטית נפרדת מבעליה, או שמא בעלי המניות נחשבים בעלים גמורים על החברה. השאלה נשאלת הן מהפן האיסורי והן מהפן הממוני.

שנית, גם אם נאמר שבעלי המניות הינם בעלים, עדיין יש לדון מה גדר חיובם בכל הנוגע לנכסי החברה, והאם עומדת לזכותם ההגנה מתביעות שעומדת בבסיס הרעיון של חברה בע"מ.

כמו כן, נשאלת השאלה האם יש להבדיל בין סוגים שונים של בעלי מניות, דהיינו, בעלי שליטה בחברה, בעלי זכות הצבעה ובעלי מניות גרידא, ובין חברה פרטית לחברה ציבורית.

בנידון זה יש דעות רבות ונפקא מינה רבא לכמה וכמה דיני תורה, להלן נביאן בקצרה:

א. דעת כמה מהפוסקים הינה שכל אחד מבעלי המניות נחשב כבעלים על החברה לפי חלקו והוי בגדר ממון השותפים. לדעה זו נחשב לכאורה כל בעל מניות בחברה כשותף בכל האיסורים שנעשים על ידי החברה, וגם אסור להלוות לה וללוות ממנה בריבית. אכן, מבחינה ממונית זוהי שותפות בלי שעבוד הגוף ובלי שעבוד נכסים אחרים, חוץ מנכסי החברה, ובדבר שבממון תנאו קיים [שו"ת משנה הלכות (ח"ו, סימן רעז); מועדים וזמנים (חלק ב סימן רסט); ברית יהודה לרבי יעקב בלוי (פרק ב הערה נט, ופרק ל הערה מד)].

ב. דעת הרבה מפוסקי זמננו היא שרק מי שהוא מבעלי השליטה בחברה, כגון שיש לו רוב מניות בחברה, או לכל הפחות אחוז גבוה המקנה לו זכות מעשית של החלטות בענייני החברה, הוא נחשב בעלי החברה, ואילו שאר בעלי המניות אינם נחשבים שותפים ממש בממון החברה, ואינם אחראים כלל לאיסורים שהחברה מבצעת, כמו הלוואה בריבית או חילולי שבת [אגרות משה (או"ח ח"א סימן צ וח"ד סימן נד, אהע"ז ח"א סימן ז) והסכים לדעתו הגרי"ש אלישיב בקובץ תשובות (חלק ג סימן קכג), וכן הוא במנחת שלמה תניינא (סימן ק), אך לגבי איסורי ריבית החמיר יותר בחלק א (סימן כח), עיין שם; הגר"ע יוסף, הובאו דבריו בספר ילקוט יוסף (שבת ח"ב, סימן שו סעיף ד ס"ק יז)].

ג. בשו"ת מנחת יצחק (חלק ג סימן א) חילק בין מי שיש בידו מניות בעלות זכות הצבעה לבין מי שיש בידו כמות קטנה של מניות ואין לו זכות הצבעה [ומכל

המעמד של חברה בע"מ ובעלי המניות לפי ההלכה

שסג

מקום החמיר, בכל אופן לגבי איסורי חמץ, שיש לעשות מכירת חמץ לכל סוגי המניות, עיין שם].

ד. יש להוסיף, שהיום אין כמעט מושג של שני סוגים של מניות, כמו שהיה בעבר - מניות בעלות זכות הצבעה, ומניות שאינן בעלות זכות הצבעה, אלא כל המניות שוות, ולכן אם יתאגדו מספיק בעלי מניות קטנים ביחד הריהם יכולים להוות גוף מכריע בהחלטות החברה. אולם הפוסקים הנ"ל כתבו שגם באופן זה לא משתנה עיקר הדין, שמי שאין לו הרבה מניות בחברה אינו נחשב כשותף גמור, משום שרוב האנשים שקונים מעט מניות בחברה אין דעתם כלל להתאגד על מנת להחליט החלטות בענייני החברה, וכל מה שמעניין אותם זה הרווח מהמניות, והם אף יודעים שאין בכחם לשנות דבר בענייני החברה, ולכן מלכתחילה אין הם קונים על דעת שליטה בהחלטות החברה, ולכן לא הוו בעלים. סברא זו קיימת גם באופן שהמשקיעים הקטנים פועלים באמצעות משקיע מוסדי, אף שהמשקיע המוסדי, שמאגד מתחתיו הרבה משקיעים קטנים, יכול להתערב בהחלטות החברה.

ה. יש לעיין, לפי שיטה זו, באופן שקונים מניות מועטות וכנ"ל, אם אינו נחשב שותף בחברה, ממילא אולי נחשב כסף זה כהלוואה לחברה, ואם כן בשעה שמקבל רווחים הוי ריבית, וצל"ע נוסף [ואולי אין בזה איסור ריבית כי קרוב לשכר ולהפסד כאחד, ונעשה בדרך מכר ולא בדרך הלוואה, וכן כסף זה אינו ניתן בדרך כלל לחזרה למשקיע אלא אם לא כן תתפרק החברה]. שאלה זו שייכת בעיקר בקונה מניות מהנפקת החברה עצמה, אך לא למי שקונה מניות בבורסה, שהרי כספו לא מגיע כלל לקופת החברה אלא לזה שמכר לו את המניות.

עוד יש לדון, שאף אם אין לאדם שותפות במעשי החברה כשאין לו זכות החלטה וכנ"ל, מכל מקום שמא מצד איסורי ריבית שנעשים על ידי החברה יהיה הדבר חמור יותר אף בחברה בע"מ, כי סוף סוף כספו של המשקיע מצטרף לכספי בעלי השליטה בחברה ומשמש להלוואות בריבית. ויש לעיין האם ניתן להחשיב שכספו של המשקיע משמש לדברים אחרים ולא לזה. ואולי אם מגלה דעתו במפורש לחברה שקנה את מניותיה די בזה, וצ"ע.

ו. דעת חלק מן הפוסקים היא שהבעלות על מניות נותנת רק בעלות מוגבלת בחברה, שהרי אין ביד בעלי המניות זכות לעשות דבר בממון החברה וישנן עוד הגבלות רבות,

האוצר ♦ גיליון י"ד

וכיון שכך אין בעלי המניות אחראים על איסורים שנעשים בממון החברה [שו"ת מהרי"א הלוי (ח"ב סימן נד וסימן קכד); האלף לך שלמה (סימן רלח); זכר יצחק (סימן ח)]. סברא זו שייכת אפילו אם יש לאדם אחוז מניות גבוה בחברה [ואם כל החברה בבעלותו יש לעיין]. פוסקים אחרים חלקו על דבריהם, משום שגם אם אין לבעלי המניות זכויות מסוימות בממון החברה, ואין זכותם אלא ברווחים ובהפסדים, זוהי החלטה שרירותית של בעלי החברה הניתנת לשינוי, ואין זה אלא כשותף שמגביל את זכותו בממון השותפות [אמנם, מצב זה אולי השתנה כיום כאשר חוק החברות עצמו מגביל את כוחם של בעלי החברה בעל כרחם].

ז. המהר"ם שיק (שו"ת מהר"ם שיק יו"ד סימן קנח) נקט שהממון של החברה אינו ממון השותפים, אלא בעלי המניות הם כמלוים ולווים לחברה וממון החברה הוא ממון המשועבד להם. והעלה שם שמותר ללוות בריבית מחברה בע"מ ששותפיו ישראל, אך אסור להלוות לה בריבית, כי סוף סוף את הריבית מרויח ישראל.

ח. דעת כמה פוסקים היא שאף אם בעלי המניות נחשבים בעלים (ולכל הפחות בעלי השליטה בחברה, וכדלעיל) מכל מקום אין על החברה בע"מ איסור ללוות בריבית אף מאנשים פרטיים, משום שסוף סוף יש כאן מעין תנאי, שאין לבעלים שעבוד הגוף להלוואה אלא שעבוד ממון בלבד, ואיסור ריבית תלוי בשעבוד הגוף [שו"ת מהרש"ג (חלק א סימן ג); אגרות משה (חלק ב סימן סב)]. ומכל מקום לדעת הגרמ"פ, אם לאדם פרטי יש חיוב ריבית לחברה בע"מ (כלומר כשהחברה בע"מ היא המלוה) יש בזה איסור ריבית, משום שלאדם הפרטי יש שעבוד הגוף. אולם בצפנת פענח (ח"ג קפ"ד) משמע שגם בכהאי גוונא אין איסור ריבית מן התורה, דשעבוד צריך דווקא לאדם מסוים, וכן דעת מהרי"א הלוי.

ט. הרבה פוסקים חולקים על כל זה, וכתב המנחת שלמה שלכל הפחות יש בזה איסור מדרבנן [ואם חברה בע"מ מלוה בריבית לחברה בע"מ אולי יש להקל יותר, ובמציאות של ימינו דבר זה שכיח ביותר, וצ"ע].

י. מקצת מן הפוסקים נקטו שחברה בע"מ היא גוף משפטי נפרד, שאין לו שייכות כלל לבעלי המניות, כפי שאכן נתפס מעמדה בדרך כלל במשפט האזרחי הבינלאומי. ולפי זה אין כלל איסורי תורה בכל מה שמעורב בממון החברה, לא באיסורי ריבית, לא באיסורי שבת, ולא באיסור חמץ [צפנת פענח (ניו יורק סימן קפד)];

המעמד של חברה בע"מ ובעלי המניות לפי ההלכה

שסה

חלקת יעקב (חלק ג סימן קב וסימן קצא). וכן העלה סבי, הגאון ר' שאול וינגורט זצ"ל, כפי שכתוב בספר הזיכרון יד שאול והובאו דבריו במנחת יצחק ובעוד ספרים, וכך גם מסקנת הגר"פ שיינברג (בקובץ אור השבת ז), לאחר שהביא את הצדדים השונים].

יא. כמה פוסקים העלו צד שחברה בע"מ היא כמו הפקר (עיין במאמרו של הגר"פ שיינברג הנ"ל באת י) וכך מטו משמיה דחזון איש (אך אולי אמר זאת רק לגבי ממון המדינה), ויש לעיין לפי דעה זו מה ההשלכות ההלכתיות לעניין השקעה במניות.

יב. דעת כמה מן הפוסקים היא שגם אם בעלות על מניות הוי בעלות, הרי שבכל מה שנוגע לחברה בכללותה, אם יש כמה בעלים שחלקם יהודים וחלקם גויים אזלינן בתר הרוב, ולכן אם הרוב גויים לא שייך איסורי ריבית בחברה, אך יש חולקים גם על זה (עיין בשו"ת מנחת יצחק חלק ג סימן א באריכות).

יג. יש שכתבו שקניית מניות הנפקה (דהיינו הקנייה הראשונית של המניות שהונפקו מידי החברה עצמה) בעייתית יותר מבחינת הלכה, כי בזה נעשה מסייע ממש ביד החברה ושייך יותר באיסוריה [והיינו לשיטת הפוסקים שבעלי המניות נחשבים בעלים גמורים על ממון החברה].

יד. לעניין שבת יש ב' נידונים – האם יש איסור הנאה ממעשה שבת שנעשה בחברה באיסור, והאם יש לבעל המניות עצמו איסור מצד עצם הדבר שנעשים איסורי שבת בממונו. ועיין ביד שאול שם במאמר זקני הרב שאול וינגורט זצ"ל, שכתב שמצד הנאה ממעשה שבת אין מקום כלל לאסור, והאריך בראיות, אולם יש חולקים בדבר (עיין בשו"ת מנחת יצחק הנ"ל).

טו. בכל מה שקשור לקרנות נאמנות, קופות גמל, קרן השתלמות, קרן פנסיה וכו', המצב המשפטי כיום הוא שהאדם שהוא בעל היחידות של קופות הגמל וכו' הוא בעלים גמור על כל מה שמנהלי הקרן משקיעים בו, כולל מניות ואגרות חוב, ומנהלי הקרן אינם אלא שלוחים להשקיע את הכסף והם מקבלים את שכרם מיד הבעלים על עיסוקם בהשקעה. ולפי זה, כל הבעיות שיש במניות ובאגרות חוב שייכות לכל מי שיש לו קרן פנסיה. ואף אם ננקוט שאין בעיה בהשקעה במניות וכנ"ל, כדעת הרבה מן הפוסקים (לפחות במניות שאינן מניות שליטה), מכל מקום שייכות בעיות חמורות של ריבית מצד אגרות חוב, משום שהקרנות משקיעות

האוצר ♦ גיליון י"ד

כספים גם באגרות חוב שלא נעשה לגביהן היתר עסקה, ונמצא שכספי המשקיע עצמו ניתנים בהלוואה עם ריבית והוי איסור דאורייתא [אלא אם כן נאמר שגם באגרות חוב אין בעיה של ריבית, כי אין איסור לקבל ריבית מחברה בע"מ, כדעת האגרות משה הנ"ל אות ח].

טז. ועיין במאמרו של הרב מנדל שפרן בקובץ הישר והטוב (תשרי תשע"ג) שהאריך בזה, והעלה שבאופנים מסוימים יש להקל, על ידי שהבעלים יפנה לקרנות הפנסיה השונות ויגלה דעתו להדיא שאינו מוכן ואינו רוצה שישקיעו את ממונו בדברים האסורים, ואז אף אם אין החברה מתחשבת בדעתו אין אחריותו על האיסור, עיין שם, וצריך להתיישב בדבר הרבה, בפרט שהיום מצויים מסלולים כשרים, בהם יכול האדם להשקיע ללא החששות הנ"ל.

יז. ושמעתי להעיר שכאשר קונים קופת גמל, הרי שמנהל הקופה נחשב כשליח של המשקיע, ומאחר והוא שליח של הרבה משקיעים, והוא קונה שיעור מניות בשיעור חשוב שיש בו כדי להשפיע על החלטות החברה, לכאורה שוב אין בזה את ההיתר של הפוסקים (הנ"ל אות ב'), שנסמך על כך שאין למשקיע השפעה על החברה. ויש לדחות, שהכח של המנהל, שמגיע מצד כל השליחויות שלו, אינו נוגע לכל משקיע ומשקיע, כי מצד השליחות של כל משקיע בנפרד אין למנהל כל כח, ורק על ידי צירוף השליחויות יש לו כח, אך כח זה אינו מתייחס לכל משקיע ומשקיע, וכל מילתא דאיהו לא מצי עביד אף שלוחיה לא מצי עביד. ויש לעיין בזה עוד.

יח. בקניית תעודות סל, אין קונים מניות מסוימות, אלא קונים מעין התחייבות של החברה שמנפיקה את תעודת הסל לשלם את אחוזי הרווח או ההפסד שיש לקבוצה מסוימת של מניות ביחד (כגון תל אביב מאה - דהיינו מאה החברות המובילות בבורסה הישראלית, או דבר מקביל בבורסה האמריקאית, חברות ההייטק המובילות, וכדומה). יש סברא חזקה שאין בזה כלל איסור, כי העסק של הקונה הוא עם החברה שמנפיקה את תעודות הסל והרי זה כעסקה עם חברה זו בלבד, והיא זו שעושה את העסקאות שלה לפי הכדאיות שלה [למרות שמנפיקי תעודות הסל חייבים מצד חוקי הבורסה להשקיע אחוז די גבוה מההשקעה באותן מניות, ורק חלק קטן מההשקעה הם יכולים להעביר לאפיקים אחרים, כדי לקבל את הרווח שלהם].

מצד עצם ההלוואה לחברה המנפיקה נראה לכאורה שאין איסור, כי הדבר קרוב לרווח ולהפסד כאחד, ונעשה בדרך מכר, ומכל מקום יש לוודא שיש לחברה זו היתר עסקה, כי בהלוואה גמורה לא מהני קרוב לרווח ולהפסד [והעירוני שאם עושים היתר עסקה נמצא שהכסף של המשקיע הוא כפיקדון ביד החברה, והיא עושה בו עסקאות שחלקן אינן כשרות, ואכן יש המוסיפים בהיתר עסקה שהחברה תעשה בכסף שנחשב כפיקדון רק עסקאות כשרות, אך אם כן צריך לוודא שבעסקאות אלו יש מספיק בשביל לשלם את הרווחים, וצ"ע בדבר]. והדעת נוטה להקל בזה.

ט. גם אם אין המשקיע נחשב שותף בחברה, עדיין יש לדון האם הוא עובר מצד מסייע ידי עוברי עבירה ואולי אף מצד לפני עיוור לא תתן מכשול, ולכאורה אם מדובר בסכומים שאינם משמעותיים לחברה קשה לראות בו מסייע, וצ"ע.

העולה להלכה ולא למעשה מכל הנ"ל (וכל אחד יתייעץ עם רבותיו)

נידון ההשקעה במניות התעורר לאחרונה ביתר שאת לכלל הציבור כאשר המדינה פתחה בתכנית "חיסכון לכל ילד". בתוכנית זו הביטוח הלאומי מפריש כל חודש חלק מקצבת הילדים של ביטוח לאומי לטובת חשבון חיסכון לילדים המושקע בקופות גמל שונות (או בפיקדון באחד הבנקים) ומשתחרר לטובת הילד כאשר יגיע לגיל 18. כתוצאה מדרישת הציבור הדתי והחרדי נוסדו לצורך הענין כמה קופות גמל עם הכשרים שונים. השוני בין ההכשרים תלוי בהכרעה בשאלות השונות שנידונו לעיל.

והנה מכל הנ"ל עולה שלכתחילה בוודאי ראוי ונכון להשקיע דווקא במסלולים הכשרים מבחינת ההלכה, כי במסלולים האחרים נכנסים לבעיות רציניות, שהרי לדעת חלק מן הפוסקים יש לבעל מניות בחברות שעוברות על איסורים, כגון חילולי שבת, הלוואה בריבית וכו' חלק באיסורי החברה. כמו כן כאשר הכסף משמש להשקעה באגחי"ם הבעיה גדולה עוד יותר, כי הרי זה כמלוה בריבית קצוצה ממש. [מכל מקום נראה שיש להקל כדעות שאפשר להשקיע בתעודות סל, בפרט כשיש היתר עסקה עם החברה המנפיקה].

יש להעלות על הלב שאף שאחוז הרווח הסופי במסלולים הכשרים לכאורה קטן ממסלולים אחרים, אין בזה הפסד אלא רווח, כי "מפני מה נכסיהם של בעלי בתים מתמוטטים ואינם עולים, מפני שמלווים בריבית" (בבא מציעא ע"א). כל זה כבר בעולם הזה, לבד השכר בעולם הבא. ולפום צערא אגרא.

עם זאת, אין להזניח את הדעות שמתירות להשקיע גם בקופות גמל שאינן מפותחות הלכתית, כי לא חששו בהשקעה במניות להחשיב את המשקיע כשותף במעשי החברה, ומצד ההשקעה באג"ח לא חששו לריבית, אם מלווים לחברה בע"מ, כדעת הגר"מ פיינשטיין הנ"ל שאין איסור לקבל ריבית מחברה בע"מ, וזאת בתנאי שידוע שאין קופות גמל אלו משקיעות באג"ח מגופים פרטיים שאינם חברה בע"מ בלי היתר עסקה [כי אז אפילו לפי הגר"מ פיינשטיין יהיה איסור הדבר], ואם הדבר מסופק באיזה אג"ח מושקע הכסף וקשה לברר זאת, יש לעיין בדבר.

ונראה כי לדינא, בנוגע לחששות הקיימים בקניית מניות ניתן לכאורה לסמוך על הפוסקים המקלים, וכפי שראינו ג' טעמים להקל: א. יש שהקלו מצד שלא החשיבו שותפות מניות בחברה בע"מ כבעלות גמורה (מהרי"א הלוי); ב. יש שהקלו מצד שחברה בע"מ אינה נחשבת כלל כאדם פרטי ולא שייכת בחיובי מצוות ועברות; ג. יש שהקלו מצד שהשקעה במקצת מניות שאינה מקנה למשקיע שליטה בחברה אינה נחשבת כבעלות (מנחת יצחק, הגר"מ פיינשטיין).

אולם, מצד החשש שיש בהשקעה באג"ח בפשטות אין להקל, כי משתמשים בכסף של המשקיע עצמו ומלווים אותו בריבית קצוצה [ורק לגרמ"פ לכאורה אפשר להקל גם בזה כשמלווים לגופים בע"מ, אך לא נתקבלה דעתו לכל הפוסקים].

ואם ניתן לברר שבקופת גמל משתמשים רק לקניית מניות יש מקום להקל וכאמור.

ומכל מקום אף אם אין איסור גמור מדינא, יש לצדד לאיסור, כי מכוער הדבר ליהנות ולהרוויח כתוצאה מאיסורים וגם יש בזה תמיכה מסוימת בחילול שבת [וכעין דמטו משמיה דהחזון איש לגבי חשמל בשבת, שאף אם אפשר למצוא שאין איסור מדינא בשימוש בחשמל בשבת מכמה טעמים, מכל מקום מכוער הדבר להנות מחילול שבת, והרי זה כמצית סיגריה בספר תורה ח"ו].

המעמוד של חברה בע"מ ובעלי המניות לפי ההלכה

שסט

ונבקש לחזור שוב על מה שהקדמנו, כי כל האמור כאן הוא לאחר העיון מקופיא בלבד, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה מבלי להתייעץ עם תלמיד חכם מומחה ובקי בתחום.

